अमांसाशी भवत्येवमित्यपि श्रूयते श्रुतिः । भार्य्यां गच्छन् ब्रह्मचारी ऋतौ भवति ब्राह्मणः ।
सत्यानृते विनिश्चित्य अत्रापि विधिरुच्यते । सौदासेन तदा राज्ञा मानुषा भक्षिता द्विज ।
शापाभिभूतेन भृशमत्र किं प्रतिभाति मे । स्वधर्म इति कृत्वा तु न त्यजामि द्विजोत्तम ।
पुराकृतमिति ज्ञात्वा जीवाम्येतेन कर्मणा । स्वकर्म त्यजतो ब्रह्मन्नधर्म इति दृश्यते ।
स्वकर्मनिरतो यस्तु धर्मः स इति निश्चयः । पूर्व्वं हि विहितं कर्म देहिनं न विमुञ्चति । १२८२०
धात्रा विधिरयं दृष्टो बहुधा कर्मनिर्णये । द्रष्टव्या तु भवेत् प्रज्ञा क्रूरे कर्मणि वर्त्तता ।
कथं कर्म शुभं कुर्य्यां कथं मुच्ये पराभवात् । कर्मणस्तस्य घोरस्य बहुधा निर्णयो भवेत् ।
दाने च सत्यवाक्ये च गुरुशुश्रूषणे तथा । द्विजातिपूजने चाहं धर्मे च निरतः सदा ।
अभिमानातिवादाभ्यां निवृत्तोऽस्मि द्विजोत्तम । कृषिं साध्विति मन्यन्ते तत्र हिंसा परा स्मृता ।
कर्षन्तो लाङ्गलैः पुंसो घ्नन्ति भूमिशयान् बहून् । जीवानन्यांश्च बहुशस्तत्र किं प्रतिभाति ते । १२८२५
धान्यबीजानि यान्याहुर्व्रीह्यादीनि द्विजोत्तम । सर्व्वाण्येतानि जीवानि तत्र किं प्रतिभाति ते ।
अध्याक्रम्य पशूंश्चापि घ्नन्ति वै भक्षयन्ति च । वृक्षांस्तथौषधींश्चापि छिन्दन्ति पुरुषा द्विज ।
जीवा हि बहवो ब्रह्मन् वृक्षेषु च फलेषु च । उदके बहवश्चापि तत्र कं प्रतिभाति ते ।
सर्व्वं व्याप्तमिदं ब्रह्मन् प्राणिभिः प्राणिजीवनैः । मत्स्यान् ग्रसन्ते मत्स्याश्च तत्र किं प्रतिभाति ते ।
सत्त्वैः सत्त्वानि जीवन्ति बहुधा द्विजसत्तम । प्राणिनोऽन्योन्यभक्षाश्च तत्र किं प्रतिभाति ते । १२८३०
चंक्रम्यमानान् जीवांश्च धरणीसंश्रितान् बहून् । पद्भ्यां घ्नन्ति नरा विप्र तत्र किं प्रतिभाति ते ।
उपविष्टाः शयानाश्च घ्नन्ति जीवाननेकशः । ज्ञानविज्ञानवन्तश्च तत्र किं प्रतिभाति ते ।
जीवैर्व्याप्तमिदं सर्व्वमाकाशं पृथिवी तथा । अविज्ञानाच्च हिंसन्ति तत्र किं प्रतिभाति ते ।
अहिंसेति यदुक्तं हि पुरुषैर्व्विस्मितैः पुरा । के न हिंसन्ति जीवान् वै लोकेऽस्मिन् द्विजसत्तम ।
बहु सञ्चिन्त्य इति वै नास्ति कश्चिदहिंसकः । अहिंसायान्तु निरता यतयो द्विजसत्तम । १२८३५
कुर्व्वन्त्येव हि हिंसान्ते यत्नादल्पतरा भवेत् । आलस्यात्त्वेव पुरुषाः कुले जाता महागुणाः ।
महाघोराणि कर्म्माणि कृत्वा लज्जन्ति वै न च । सुहृदः सुहृदोऽन्यांश्च दुर्हृदश्चापि दुर्हृदः ।
सम्यक् प्रवृत्तान् पुरुषान्न सम्यगनुपश्यतः । सम्वृद्धैश्च न नन्दन्ति बान्धवा बान्धवैरपि ।
गुरूंश्चैव विनिन्दन्ति मूढाः पण्डितमानिनः । बहुलोके विपर्य्यस्तं दृश्यते द्विजसत्तम ।
धर्म्मयुक्तमधर्म्मञ्च तत्र किं प्रतिभाति ते । वक्तुं बहुविधं शक्यं धर्म्माधर्म्मेषु कर्म्मसु । १२८४०
स्वकर्म्मनिरतो यो हि स यशः प्राप्नुयान्महत् ।

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि मार्कण्डेयसमास्यापर्व्वणि ब्राह्मणव्याधसंवादे सप्ताधिकद्विशतोऽध्यायः ॥ २०७ ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ धर्म्मव्याधस्तु निपुणं पुनरेव युधिष्ठिर । विप्रर्षभमुवाचेदं सर्व्वधर्मभृताम्वरः ।
॥ व्याध उवाच ॥ श्रुतिप्रमाणो धर्मोऽयमिति वृद्धानुशासनं । सूक्ष्मा गतिर्हि धर्मस्य बहुशाखा ह्यनन्तिका ।
प्राणान्तिके विवाहे च वक्तव्यमनृतं भवेत् । अनृतेन भवेत्सत्यं सत्येनैवानृतं भवेत् ।